

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **İçişleri Bakanı Mustafa ÇİFTÇİ** tarafından Anayasanın 98' inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96' ncı ve 99' uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Mahmut DİNDAR
Van Milletvekili

İstanbul Üsküdar'da bulunan Surp Garabet Ermeni Mezarlığı'nda çok sayıda mezar taşının kırılması ve mezarlığın tahrip edilmesi, yalnızca bir halka ait tarihi mirasa ve hatıratı zarar verme olayı değil; ölüye saygı hakkını, din ve vicdan özgürlüğünü, kültürel mirasın korunmasını ve Türkiye'de yaşayan Hristiyan yurttaşların güvenlik duygusunu doğrudan hedef alan ciddi bir nefret suçu niteliği taşımaktadır. Yakın bir zamanda "Sevgi Sofrası" adı altında yapılacak buluşmadan hemen önce bu şekilde bir saldırının olması kamuoyunda derin bir infial yaratmış ve benzer saldırıların önlenmesine ilişkin mevcut kamu politikalarının yetersizliğini bir kez daha ortaya koymuştur. Mezarlığa yakın bölgelerde olan "Surp Haç Tıbrekank Lisesi Duvarına nefret söylemli yazıların yazıldığı ancak faillerinin bulunamadığı, Kalfayan Ermeni Kız İlköğretim okulunun açıldığı gün yine nefret söylemli yazılamaların yapıldığı ancak faillerinin bulunamadığı, Kuzguncuk Surp Kirkor Lusavoriç Kilisesi haçına saldıran kişinin bulunduğu ancak şeker hastalığı bahanesiyle saldırdığı beyan edilerek failin serbest bırakıldığı durumlar kamuoyuna yansımıştır.

Anayasa'nın 24. maddesi din ve vicdan özgürlüğünü güvence altına almakta; 63. maddesi ise tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını devletin temel görevleri arasında saymaktadır. Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 9. maddesi ile Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 18. maddesi de din ve inanç özgürlüğünü güvence altına almaktadır. Ayrıca UNESCO'nun kültürel mirasın korunmasına ilişkin temel ilkeleri uyarınca mezarlıklar, ibadet yapıları ve azınlık topluluklarına ait tarihî alanlar ortak insanlık mirasının ayrılmaz parçalarıdır.

Mezarlıklar yalnızca defin alanları değildir; halkların hafızasını, inançlarını, tarihini ve kimliğini yaşatan kültürel mekânlardır. Bu alanlara yönelik saldırılar, yaşamını yitiren kişilerin hatırasına olduğu kadar, geride kalan yakınlarının manevi bütünlüğüne ve ilgili inanç topluluğunun kolektif hafızasına yönelmiş saldırılar olarak değerlendirilmelidir. Hristiyanların çok sınırlı sayıda kalan Türkiye'deki kilise ve mezarlıklarına yönelik söylemsel ve fiili saldırıların önüne geçilmesi gerekmektedir.

Son yıllarda Ermeni, Rum, Süryani ve diğer Hristiyan topluluklara ait mezarlıklar, kiliseler, şapeller, manastırlar ve tarihî kalıntılara yönelik tahribat, definecilik, vandalizm ve nefret saiki taşıdığı değerlendirilen saldırılar farklı illerde tekrar etmektedir. Bu olayların önemli bir

kısımında failler ya tespit edilememekte ya da etkili soruşturma yürütülmediği yönünde ciddi eleştiriler gündeme gelmektedir. Cezasızlık algısının güçlenmesi, benzer saldırıları teşvik eden bir ortam yaratmaktadır.

Türkiye'nin çok kültürlü tarihinin önemli unsurlarını oluşturan Hristiyan toplumlarına ait mezarlıklar ve ibadet yapıları, yalnızca ilgili cemaatlerin değil, bütün toplumun ortak kültürel mirasıdır. Bu mirasın korunması; eşit yurttaşlık ilkesinin, din ve inanç özgürlüğünün ve demokratik hukuk devletinin gereğidir.

Bu kapsamda; Türkiye genelinde Hristiyan topluluklara ait mezarlık, kilise, manastır ve diğer tarihî yapıların mevcut korunma durumunun tespit edilmesi, Bu alanlara yönelik saldırıların sayısı, niteliği ve coğrafi dağılımının araştırılması ve saldırıların saiklerinin incelenip gerekli hukuki, idari ve söylemsel tedbirlerin alınması, Soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde yaşanan eksikliklerin ve olası yaptırımsızlık sorunlarının ortaya çıkarılması, Kamu kurumlarının koruma, denetim ve güvenlik konusundaki yükümlülüklerinin değerlendirilmesi, Benzer olayların tekrarını önleyecek idari, hukuki ve cezai tedbirlerin belirlenmesi, İnanç topluluklarının kültürel mirasının korunmasına yönelik kalıcı politika önerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda;

- 1) Son 10 yıl içerisinde Türkiye genelinde Hristiyanlara ait mezarlıklar, kiliseler, manastırlar ve diğer tarihi-kültürel yapılara yönelik kaç saldırı, tahribat, vandalizm veya nefret suçu vakası kayıtlara geçmiştir? Bu olayların illere ve yıllara göre dağılımı nedir?
- 2) Bu saldırılar kapsamında açılan soruşturmanın kaçında failler tespit edilmiş, kaçında kamu davası açılmış ve kaç dosyada mahkûmiyet kararı verilmiştir? Hâlen faili meçhul olarak bulunan dosya sayısı kaçtır?
- 3) Üsküdar Surp Garabet Ermeni Mezarlığı'nda meydana gelen tahribatla ilgili kaç kişi hakkında adli veya idari işlem başlatılmıştır? Olayın nefret suçu kapsamında değerlendirilip değerlendirilmediği hususunda Bakanlığınızın bir tespiti bulunmakta mıdır?
- 4) Bakanlığınızın, azınlık toplumlarına ait mezarlıklar, kiliseler, sinagoglar ve diğer ibadet yerlerinin güvenliğinin sağlanmasına yönelik yürüttüğü özel bir koruma, risk analizi veya güvenlik eylem planı bulunmakta mıdır? Bulunuyorsa kapsamı nedir?
- 5) Hristiyan yurttaşlara ait mezarlık ve ibadet alanlarına yönelik saldırıların tekrarını önlemek amacıyla kolluk personeline nefret suçları, din ve inanç özgürlüğü ile kültürel mirasın korunmasına ilişkin herhangi bir özel eğitim veya hizmet içi program uygulanmakta mıdır?
- 6) Bakanlığınız, Hristiyan toplumlarına ait mezarlıklar ve tarihi ibadet yapılarının korunmasına yönelik saldırılarda ortaya çıkan cezasızlık algısının giderilmesi ve benzer olayların önlenmesi amacıyla yeni idari, hukuki veya güvenlik tedbirleri almayı planlamakta mıdır? Planlanıyorsa bu tedbirler nelerdir?